

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ТА ІДЕОЛОГІЯ

DOI 10.31558/2519-2949.2024.3.3

УДК 504.38.008.1:32(477)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0211-248X>*Батрименко О. В., Київський національний університет імені Тараса Шевченка*ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3131-1533>*Ткач О. І., Київський національний університет імені Тараса Шевченка***КОЛЕКТИВНА ПСИХОЛОГІЧНА ПРИЧЕТНІСТЬ ЯК СТРАТЕГІЯ БЮРОКРАТІЇ
У ВЗАЄМОДІЇ З ГРОМАДЯНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ У ФОРМУВАННІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ**

Дослідження колективної психологічної причетності є актуальними. Це може сприяти політичному, соціально-психологічному мисленню та дослідженням, а також може підвищити внесок цієї галузі в розуміння міжгрупової політичної напруженості та конфліктів у різних контекстах, умовах у всьому світі. Це здійснюється в міждисциплінарних дослідженнях, частіше в соціальній та політичній психології. Метою статті є дослідження колективної психологічної причетності як стратегії бюрократії у взаємодії з громадянським суспільством у формуванні національної ідентичності. Проаналізована політико-філософська сутність феномена ідентичності людини як особистісного утворення з метою визначення системи цінностей, ідеалів. Обґрунтовано, що існує зв'язок колективної психологічної причетності з рівнем формування громадянської ідентичності, оскільки відчуття колективної психологічної причетності може сприяти міжнаціональній напруженості, посиленню зовнішньополітичних орієнтацій. Це актуально в тих країнах, в яких громадяни відчують загрозу території, демонструють рівень актуалізації колективного володіння країною, захищати національну ідентичність, мову, традиції. Національна і громадянська ідентичності визначають визнання власної належності до політичної нації, держави. Доведено, що феномен колективної психологічної причетності визначає ставлення до власної країни як фактор внутрішньогрупової згуртованості, єдності, зміцнення в міжнаціональному протистоянні, формується почуття безпеки щодо цілісності країни через сформовану громадянську ідентичність, формується повільніше, ніж національна. З'ясовано, що аналіз рівня колективної психологічної причетності має здійснюватися в межах територіальної спільноти, країни, наднаціональній політичній асоціації. Політичні лідери можуть використати теорію на власну користь через наративи, символи, політичну мову як засоби маніпулювання.

Ключові слова: *політика, психологічна власність, національна ідентичність, громадянська ідентичність, мотиви політики, методи вирішення конфліктів, міжнаціональні загрози, колективне почуття приналежності, пропаганда, міжнародний конфлікт, насильство, демократія*

Вступ. Вчені-правознавці та політичні філософи аналізували питання особистої власності [1, 2, 3], в науці з державного управління здійснюються емпіричні дослідження особистої психологічної власності [4], в соціології [5, 6], в політичній географії [7], в психології розвитку [8], та соціальній психології [9]. Однак концепція колективної психологічної власності значною мірою ігнорувалась, хоча психологічна власність проявляється не тільки на особистому рівні, а й на колективному рівні («нашому») [10, 11].

Концепція колективної психологічної власності відрізняється від суспільної власності, за якою об'єкти, ресурси та місця є доступними для використання всіма, наприклад парк або ділянка землі, відкрита для всіх для занять спортом або відпочинок. Колективна психологічна власність передбачає певну групу, співтовариство, яке має передбачуване право визначати яким чином використовуватиметься об'єкт власності, хто може її використати. Це варіант особистої психологічної

власності на колективному рівні, за якого окрема людина сприймається як така, що має право вирішувати, як використовувати те, що належить.

Метою статті є дослідження колективної психологічної власності як стратегії бюрократії у взаємодії з громадянським суспільством у формуванні національної ідентичності через розвиток соціально-психологічної теорії та досліджень міжгрупових відносин шляхом обговорення колективної психологічної власності як важливого, але значною мірою недослідженого чинника міжгрупової динаміки. Щоб довести свою думку, розкриємо концепцію колективної психологічної власності, спираючись на теорії та дослідження з різних дисциплін, права, філософії, психології, соціології та політичної теорії.

Методи дослідження. Для реалізації визначеної мети та вирішення поставлених задач були застосовані різноманітні наукові методи, включаючи як загальнонаукові, так і спеціальні. Серед них: системний, компаративний, структурно-функціональний, історичний, соціологічний, герменевтичний. Системний метод було використано для аналізу соціально-психологічної теорії та досліджень міжгрупових відносин і теоретичного узагальнення її механізмів. Компаративний метод було застосовано для порівняльного аналізу моделей відносин бюрократії та громадянського суспільства у формуванні національної ідентичності. За допомогою структурно-функціонального методу було виявлено ключові елементи колективної психологічної причетності як стратегії бюрократії та громадянського суспільства та диференційовано його функції. Історичний метод допоміг прослідкувати історичний розвиток та зміни в підходах до владних механізмів демократії і комунікації громадянського суспільства з державою через колективну психологічну причетність як стратегію бюрократії. Соціологічний метод використовувався для обґрунтування соціальної причинності соціально-політичних феноменів, зокрема впливу політичної культури та поведінки на якісні характеристики механізмів у реалізації впливу бюрократії та громадянського суспільства на державу через колективну психологічну причетність як стратегію бюрократії.

Том Нійс, Борха Мартинович, Майкель Веркуйтен, Костянтин Седікідес розробили концептуалізацію, здійснили обробку даних, формальний аналіз дослідження, методологію проблеми «Колективна психологічна власність та виключне право визначення» у виданні „The Philosophical Quarterly”. Ці проблеми аналізуються у виданнях: „European Journal of Social Psychology”, „The Philosophical Quarterly”.

Аналіз публікацій за темою дослідження. Мартинович Б. (2016 р.) проаналізував розуміння міжгрупових територіальних суперечок: історичні претензії на володіння та легітимність вимог чужої групи, що сприймається [12]. Доповідь представлена на конференції Міжнародного товариства політичної психології у Польщі; Мартинович Б., Веркуйтен М. (2013) проаналізували проблему «якщо ми перші, тому визначаємо правила гри» [23]. Наприклад, Брюер М. написав (1991) про соціальне Я: Бути однаковим та відрізнитися одночасно, проаналізували національну ідентифікацію та міжгрупові відносини серед членів національної більшості та іммігрантів: попередні докази посередницької ролі психологічної власності [13].

Кельман ХК (2001) проаналізував роль національної ідентичності у вирішенні конфліктів: досвід ізраїльсько-палестинських семінарів щодо вирішення проблем [17].

У праці Ешмор Р.Д., Джусим Л., Уайлдер Д. (ред.), „Соціальна ідентичність, міжгрупові конфлікти та вирішення конфліктів” (С. 187-212). Оксфорд, Великобританія: Видавництво Оксфордського університету.

Мартинович Б., Веркуйтен М., Джеттен Дж. (2016). В статті „Хто прибув першим? Зв’язок між претензіями на автохтонність та неприйняттям чужої групи” [19]; МакЕндрю Ф.Т (1993) проаналізував екологічну психологію. Росс Х., Конант К., Вікар М. (2011) проаналізували право власності та вирішення соціальних конфліктів.

Шіперс П., Гейсбертс М., Кондерс М. (2002) проанализували етнічну винятковість у країнах. Суспільна протидія цивільним правам легальних мігрантів як у відповідь гадану етнічну загрозу [21].

Снейр Ф. (1972) визначив концепцію власності у Американському філософському щоквартальному журналі. Баар М., Рітвовой А.Д. (2006) проаналізували трансильванський Вавилон: переговори про національну ідентичність через мову на спірній території у виданні „Мова і комунікація” [22].

Бранскомб Н.Р., Еллемерс Н., Спірс Р., Дусье Б. (1999) проаналізували контекст и зміст загрози соціальної ідентичності [24].

Відбуваються теоретичні дискусії стосовно самого поняття національної ідентичності, що триває між промордіалістами, конструктивістами та інструменталістами.

Результати дослідження. Завдання сформувані у громадян України особистісну і колективну українську національну і громадянську ідентичність набуло актуальності в умовах широкомасштабної агресії РФ проти України. Національну ідентичність визначають як усвідомлення належності до нації. Громадянська ідентичність як усвідомлення громадянином політико-правового зв'язку з державою. Ідентичність виражає ідею постійності, тотожності, самосвідомості, теорію колективної психологічної власності. Ідентичність формується як сукупність ідентифікацій, усвідомлює якості, індивідуальні особливості, моделі поведінки, унікальний образ, ідентичність потрібна для єдності, дає самоповагу, здатність переживати зміни, сприймати кордони інших людей. Колективна ідентичність є видом ідентичності, який спирається на ідею про єдність з іншими, з групою людей, які мають спільні характеристики. Самоідентифікація є усвідомленням людиною приналежності до конкретної групи, спільноти, категорії. Національна ідентичність спирається на теорію колективної психологічної власності. За критерієм змісту виокремлюють види: ролева, корпоративна, політична, культурна, етнічна (процес усвідомлення приналежності до етнічної спільноти), історична, національна (відрізняється від етнічної тим, що передбачає наявність ментальної установки, відчуття до великого політичного утворення, держави), громадянська, патріотична, територіальна, цивілізаційна (усвідомлення культурно-історичної спільності цілого народу або групи близьких народів. Саме відчуття нації як цілого (з традиціями, культурою, мовою визначає і теорія колективної психологічної власності).

У системі ідентичностей є три складові: прийняття специфічних елементів (вірування, цінності, очікування). Вони утворюють колективну ідентичність. По-друге, розвиток орієнтації нації, самовизначення себе як члена цієї нації. Національну ідентичність розуміємо як персональну ідентичність або відчуття належності до держави чи нації. Це є сенсом нації як цілісного цілого, який представлений традиціями, культурою, мовою.

У той час як чимала кількість політичних, соціально-психологічних досліджень вивчали вплив соціальної категоризації та колективної ідентичності («ми») на внутрішню та позагрупову групу, мало досліджень вивчали природу та значущість колективної психологічної власності («наше») для міжгрупових відносин. Розглянемо аргументи на користь розгляду колективної психологічної власності як важливого джерела міжгрупової напруженості. Дослідники визначають колективну психологічну власність у зв'язку з психологією власності, поведінкою, що маркує, міжгруповими загрозами, винятком з чужої групи і внутрішньогруповою відповідальністю. Дослідники визначили, що соціально-психологічні процеси, що обговорюються, застосовні до ряду об'єктів власності (територія, будівлі, культурні артефакти) та різних міжгрупових умов, включаючи міжнародний, національний і локальний контекст, а також в організаціях і спільнотах.

Розглянуто три важливі принципи, які використовують, щоб зробити висновок про колективну психологічну власність. Потім слід обговорення видів поведінки, яких люди вдаються, щоб повідомити, що щось «наше». Визначено, що можливість та страх втрати контролю та позбавлення власності невіддільні від власності. цей конкретний тип загроз відрізняється від реалістичних та символічних загроз, які зазвичай вивчаються у дослідженнях міжгрупових відносин (Stephan & Stephan, 2000). Розглянуто причетність щодо внутрішньогрупової відповідальності та співробітництва, щоб показати, що почуття колективної причетності дає внутрішньогрупові переваги. Визначено напрями теоретичного, емпіричного розвитку, сподіваючись стимулювати систематичні дослідження принципів, причин міжгрупових наслідків колективної психологічної причетності.

Психологічна причетність має на увазі суб'єктивне почуття контролю та влади над речами. Це прив'язка до об'єкта, місця або ідеї, що сприймається як власна, навіть якщо людина не володіє чимось з юридичної точки зору. Почуття причетності має свої основи у психології [25, с.33]. розвивається дуже рано у житті і, ймовірно, має коріння в еволюційній історії, що ілюструється територіальним інстинктом, який зустрічається у багатьох видів [26, с.355]. Діти у віці двох років розуміють, що щось є «моїм», а не «твоїм» [26, с.354], трирічні діти впізнають людину, яка контролює використання об'єкта як власника [27, с.874].

Особи як відчують особисту колективну психологічну причетність, але й можуть сприймати щось як власність своєї групи. Коли люди мають почуття «нас», вони також може бути почуття «нашого», зване СРО (колективна психологічна власність). Вчені-організатори стверджують,

що члени команди в організації можуть сприймати свою команду як колективну власність на свою роботу, свій робочий простір та результати своєї роботи [4, с.219].

Ці уявлення стосуються питання «що ми контролюємо», яке відрізняється від питань групової ідентичності («хто ми») та групових ресурсів («що нам потрібно») [19, с.198]. Важливо відзначити, що люди також можуть сприймати колективну власність на країну [19, 20]. Хоча правові норми, що стосуються історичних прав суверенітету, часто є основою таких претензій на власність, уявлення про «нашу» країну можуть існувати незалежно від правових норм. Очікується, що ці сприйняття будуть відносно стабільними індивідуальними диспозиціями, оскільки деякі люди мають сильніші загальні тенденції до відчуття власності, ніж інші.

Зважаючи на те, що риторика причетності часто використовується правими політиками-популістами, СРО (колективна психологічна власність) може допомогти пояснити привабливість правих популістських послань.

СРО можна використовувати для визначення групових ієрархій, не порушуючи моральних питань, оскільки право власності передбачає узгоджене розуміння того, як визначати права. Загальні уявлення як про особисті, так і про групові права пов'язані з більш негативним ставленням до чужої групи, оскільки вони мають на увазі прийнятні відмінності між окремими людьми та групами. Таким чином, праві популісти можуть використовувати риторичу СРО і її виняткове право на визначення в якості основи для протистояння іммігрантам.

Отже, автори припустили, що СРО (колективна психологічна причетність) пов'язана з негативним ставленням до іммігрантських меншин і європейської інтеграції і що сприймається виняткове право на визначення опосередковує ці асоціації.

Ключовим елементом причетності є створення, передача і підтримання того, що знаходиться у власності [32, с.593]. Для цього необхідно виключати інших та вживати заходів, коли винятковість своїх прав не гарантована. Голосування також пояснюється негативним ставленням до європейської інтеграції, зокрема, стурбованістю витратами та вигодами інтеграції для працевлаштування, добробуту та свободи пересування.

Колективна психологічна причетність – це загальне основне переконання про те, що є «нашим», яке виражається в конкретніших установах, ідеологічна значущість яких варіюється в залежності від контексту і часу [23, с.639]. Це схоже на ідеологічні переконання, що впливають на певні відносини, і на націоналізм, що стимулює відносини чужих груп [35, с.330]. Більш того, ґрунтуючись на теорії виборчої поведінки, Кемпбелл, Стинберген стверджують, що люди голосують, керуючись своїми переконаннями та настановами [36, с.29], почуття групової загрози рухає, а не є результатом правих дій як популістське голосування. Однак слід визнати, що наші дослідження не дозволяють дійти висновків про причинно-наслідковий зв'язок, і тому ми не можемо виключити можливість двонаправлених асоціацій.

Костянтин Седікідес визначив потенційні труднощі. Вони досліджували, чи пояснюються ці негативні установки (і наступні наслідки) колективна психологічна причетність крім інших відповідних конструкцій. Виняткове право на визначення дає почуття контролю, яке є основною потребою, яка задовольняється власністю.

Автори продемонстрували, що виключне право на визначення частково відповідальне за антиіммігрантські та антиєвропейські погляди та поведінку. Вони виявили кореляцію між колективною психологічною власністю (СРО) і винятковим правом визначення в обох дослідженнях, а також непрямий вплив колективної психологічної причетності (СРО) через виключне право на визначення в дослідженні. Ці результати узгоджуються з тим, що виключне право на визначення є основним аспектом власності. Кореляції підвищують ймовірність розрізності конструкцій. Однак, хоча часто існує тісний психологічний зв'язок між сприйманим правом власності і винятковим правом визначення, право власності включає різні інші права (право на використання і передачу), і люди з почуттям колективної психологічної власності можуть також надавати іншим право (спільне) визначення. Крім того, зв'язок між СРО (колективна психологічна причетність) і правами на визначення відрізнялася, зв'язок, ймовірно, пов'язаний з конкретним національним контекстом. Автори аналізували дебати з приводу Брекситу, в ході яких риторика власності та права на визначення були дуже помітними у британських ЗМІ.

Том Нійс досліджував, чи схильні ті, хто орієнтований на правих політичних поглядів, з більшою ймовірністю трансформувати колективну психологічну причетність (СРО) в антиіммігрантські та антиєвропейські настрої, припускаючи, що у них менше проблем з нерівністю і вони цінують

статус-кво більше, ніж ті, хто орієнтований на ліві політичні погляди. У голландській вибірці Дослідження визначило право та виняткове ставлення до іммігрантських меншин мали позитивний зв'язок для учасників на обох кінцях політичного спектру, але, як і очікувалося, цей зв'язок був сильнішим серед представників правого спрямування. Однак зв'язок між правом та негативним ставленням до європейської інтеграції не залежав від політичної ідеології.

Ця картина результатів була зворотною серед британських учасників дослідження. Праві та ліві британці з однаковою ймовірністю трансформували колективну психологічну причетність (CPO) у негативне ставлення до іммігрантських меншин. Це можна пояснити висновком про те, що політична орієнтація не пов'язана з ставленням іммігрантських меншин, що узгоджується з результатами фокус-груп про те, що ліві та праві британці не мають помітних імміграційних позицій. На відміну від цього і від того, що очікували, особливо для лівих, CPO був пов'язаний з протидією європейській інтеграції, з голосуванням за «вихід» на референдумі. Праві, можливо, вже були категорично проти європейської інтеграції, оскільки на їхнє ставлення не впливали індивідуальні відмінності у переконаннях щодо власності. Навпаки, ліві можуть бути більш проєвропейськими, але якщо вони підтримають колективну психологічну причетність (CPO), вони можуть повернутися проти ЄС. Щодо євроскептичних настроїв серед британських учасників припускають такий ефект стелі. Таким чином, з погляду правого політика-популіста, представники правого спрямування, можливо, вже приєдналися до нього, тоді як ліві можуть бути мобілізовані, щоб погодитися з його чи його антиєвропейським порядком денним. Табір прихильників виходу з ЄС у дебатах з Брекситу – в основному очолюваний Партією незалежності Сполученого Королівства – міг би прийняти ефективну стратегію використання риторики власності для перемоги над лівими виборцями, що сумніваються, що має вирішальне значення на референдумі за правилом більшості. У цьому напрямі дослідження показали, що ліві новозеландці сильніше виступали проти бікультурної політики, коли читали політичну промову, у якій історична несправедливість заперечувалася, тоді як правих новозеландців така ідея не цікавила. Можуть бути й інші причини, чому роль політичної орієнтації була непослідовною у наших дослідженнях. Значення вимірювання лівих-правих може відрізнятись в різних країнах, хоча і не так сильно в усталених ліберальних демократіях, таких як Нідерланди та Британія. Крім того, ставлення до конкретної проблеми, що ґрунтується на основних політичних орієнтаціях, відрізняється за своєю ідеологічною значимістю залежно від простору та часу.

Важливість CPO (колективна психологічна причетність) у поясненні виняткового відношення була сильною в різних культурних контекстах. Наше дослідження не дозволяло безпосередньо протестувати різницю між країнами, але британські учасники, схоже, більше дотримувалися CPO (колективна психологічна причетність) і особливо виняткового права на визначення, ніж голландські учасники. Це може бути пов'язано з культурними та історичними причинами, але це також може бути пов'язане з розпалованою власністю кампанією «Вихід» у британських ЗМІ або надмірним представництвом голландських учасників з вищою освітою. Дослідження, що порівнює репрезентативні вибірки з декількох країн і використовує лонгitudний дизайн, могло б дати більш глибоке розуміння відмінностей між країнами, а також тимчасових коливань CPO (колективна психологічна власність).

Прихильність до суверенітету була сильним предиктором ставлення до європейської інтеграції та голосування по Брекситу. Причина в тому, що питання суверенітету викликали ставлення до ЄС та Брекситу. У матеріалах прямо згадувалися «міжнародні організації» та «міжнародні правила та положення», і вони були представлені після питань про ЄС та Брексит, таким чином, піддаючись впливу порядку чи рамок. Є ще одна причина. Ідея про те, що національні уряди повинні вирішувати, що добре для суспільства, що є найважливішою характеристикою суверенітету, можливо, не було достатньо підкреслено у заходах суверенітету. Такий акцент міг би зменшити суперечність між суверенітетом та власністю.

Дослідження Костянтина Седікідеса має низку обмежень. По-перше, CPO (колективна психологічна причетність) може сприяти формуванню виняткового ставлення, але також може використовуватися для виправдання негативного ставлення до іммігрантів, ЄС та голосування з Брекситу. Таким чином, кампанія за вихід з ЄС, підживлювана власністю, могла підвищити ймовірність того, що виборці Брекситу використовували CPO (колективна психологічна причетність) для виправдання свого голосування.

Натомість результати підтверджують теоретично правдоподібний і важливий напрямок впливу, який також підкріплюється експериментальними роботами. Наприклад, експерименти з ефектом

володіння та ефектом простого володіння показали, що право власності впливає на цінність об'єкта. Хоча власністю країни маніпулювати важче, маніпулювання риторикою власності у політичній промові може сприяти встановленню причинно-наслідкового зв'язку. Більше того, поздовжні дослідження могли б вивчити зв'язок між цими конструкціями в часі.

По-друге, автори припускали, що складні соціальні та політичні явища, такі як голосування по Брекситу, можна пояснити в першу чергу колективну психологічну причетність (CPO). Натомість ми стверджуємо, що CPO (колективна психологічна причетність) є одним з декількох ключових факторів, які, ймовірно, допомогли табору «виходу» отримати більшість голосів. Результати свідчили, що колективна психологічна причетність (CPO) є важливим предиктором голосування з Брекситу, ніж національна ідентифікація і прихильність до місця, але не настільки важливим, як відданість суверенітету.

По-третє, автори зосередилися на виключних наслідках CPO (колективна психологічна причетності). Подальші дослідження могли б розглянути його інклюзивну сторону. Почуття власності може бути спільним, що може зміцнити віру в те, що країна належить «усім нам» і що ми несемо колективну відповідальність за те, як вона функціонує. CPO (колективна психологічна причетність) може супроводжуватися почуттям відповідальності що переростає у позитивні внутрішньогрупові наслідки, такі як готовність бути політично активними, волонтерами і робити внесок у життя суспільства в цілому [23, с.645].

Згідно з моделлю мотивованого соціального пізнання, ліві та праві індивіди різняться з точки зору їхнього ставлення до двох областей: традицій (проти змін) і рівності (проти змін). Домінування). Праві політичні діячі підтримують традиціоналізм та конформізм, виправдовуючи при цьому нерівність між окремими людьми та групами. Навпаки, ліва орієнтація пов'язана з відкритістю до досвіду, а також перевагою більшої рівності та зменшення групового домінування. Враховуючи, що у представників правих поглядів зазвичай менше проблем з нерівністю і вони цінують статус-кво, вони, швидше за все, переведуть схвалення власності та її виключне право на визначення. Дослідники довели, що право на визначення пов'язане з негативним ставленням до іммігрантських меншин та європейської інтеграції серед правих..

Висновки. Обґрунтовано, що існує зв'язок колективної психологічної причетності з рівнем формування громадянської ідентичності, оскільки відчуття колективної психологічної причетності може сприяти міжнародній напруженості, посиленню зовнішньополітичних орієнтацій. Це актуально в тих країнах, в яких громадяни відчувають загрозу території, демонструють рівень актуалізації колективного володіння країною, захищати національну ідентичність, мову, традиції. Національна і громадянська ідентичності визначають визнання власної належності до політичної нації, держави.

Доведено, що феномен колективної психологічної причетності визначає ставлення до власної країни як фактор внутрішньогрупової згуртованості, єдності, зміцнення в міжнародному протистоянні, формується почуття безпеки щодо цілісності країни через сформовану громадянську ідентичність, формується повільніше, ніж національна.

З'ясовано, що аналіз рівня колективної психологічної причетності має здійснюватися в межах територіальної спільноти, країни, наднаціональної політичній асоціації. Політичні лідери можуть використати теорію на власну користь через наративи, символи, політичну мову як засоби маніпулювання.

Бібліографічний список/References:

- 1 Avey J.B., Avolio B., Crossley C., Luthans F. (2009). Psychological ownership: Theoretical extensions, measurement, and relation to work outcomes. *Journal of Organizational Behavior*, 30, 173–191.
2. Merrill T. W. (1998). Property and the right to exclude. *Nebraska Law Review*, 77, 730–755.
3. Ross H., Friedman O., Field A. (2015). Toddlers assert and acknowledge ownership rights. *Social Development*, 24, 341–356.
4. Pierce J. L., Jussila I. (2011). Psychological ownership and the organizational context: Theory, research evidence, and application. Northampton, MA: Edward Elgar.
5. Carruthers B. G., Ariovich L. (2004). The sociology of property rights. *Annual Review of Sociology*, 30, 23–46.
6. Lyman S. M., Scott M. B. (1967). Territoriality: A neglected sociological dimension. *Social Problems*, 15, 236–249.
7. Murphy A. B. (2002). National claims to territory in the modern state system: Geographical considerations. *Geopolitics*, 7, 193–214.

8. Nancekivell S. E., Van de Vondervoort J. W., Friedman O. (2013). Young children's understanding of ownership. *Child Development Perspectives*, 7, 243–247.
9. Beggan J. K., Brown E. M. (1994). Association as a psychological justification for ownership. *Journal of Social Psychology*, 128, 365–380.
10. Furby L. (1980). Collective possession and ownership: A study of its judged feasibility and desirability. *Social Behavior and Personality*, 8, 165–184.
11. Pierce J. L., Jussila I. (2011). Psychological ownership and the organizational context: Theory, research evidence, and application. Northampton, MA: Edward Elgar.
12. Martinovic B., Bobowik M., Hatibovic F., Verkuyten M. (2016, July 15). Understanding intergroup territorial disputes: Historical ownership claims and perceived legitimacy of out-group's demand. Paper presented at the International Society for Political Psychology Conference, Warsaw, Poland.
13. Brewer M. (1991). The social self: On being the same and different at the same time. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 17, 475–482.
14. Verkuyten M., Sierksma J., Martinovic B. (2015). First arrival and collective land ownership: How children reason about who owns the land. *Social Development*, 24, 868–882.
15. Verkuyten M., Sierksma J., Thijs J. (2015). First arrival and owning the land: How children reason about ownership of territory. *Journal of Environmental Psychology*, 41, 58–64.
16. Toft M. D. (2014). Territory and war. *Journal of Peace Research*, 51, 185–198.
17. Kelman H. C. (2001). The role of national identity in conflict resolution: Experiences from Israeli-Palestinian problem-solving workshops. In Ashmore R. D., Jussim L., Wilder D. (Eds.), *Social identity, intergroup conflict, and conflict resolution* (pp. 187–212). Oxford, UK: Oxford University Press.
18. Isaksen K. J., Roper S. (2012). The commodification of self-esteem: Branding and British teenagers. *Psychology and Marketing*, 29, 117–135.
19. Martinovic B., Verkuyten M., Jetten J. (2016). Who arrived first? The relationship between autochthony claims and out-group rejection. Utrecht, the Netherlands: Utrecht.
20. Brylka A., Mähönen T. A., Jasinskaja-Lahti I. (2015). National identification and intergroup attitudes among members of the national majority and immigrants: Preliminary evidence for the mediational role of psychological ownership of a country. *Journal of Social and Political Psychology*, 3, 24–45.
21. Scheepers P., Gijsberts M., Coenders M. (2002). Ethnic exclusionism in European countries. Public opposition to civil rights for legal migrants as a response to perceived ethnic threat. *European Sociological Review*, 18, 17–34.
22. Baár M., Ritivoi A. D. (2006). The Transylvanian Babel: Negotiating national identity through language in a disputed territory. *Language & Communication*, 26, 203–217.
23. Martinovic B., Verkuyten M. (2013). "We were here first, so we determine the rules of the game": Autochthony and prejudice toward outgroups. *European Journal of Social Psychology*, 43, 637–647.
24. Branscombe N.R., Ellemers N., Spears R., Doosje B. (1999). The context and content of social identity threat. In Ellemers N., Spears R., Doosje B. (Eds.), *Social identity: Context, commitment, content* (pp. 35–58). Oxford, United Kingdom: Blackwell.
25. Rochat P. (2014). *Origins of possession: Owning and sharing in development*. Cambridge, UK: Cambridge University Press. 217 p.
26. Ross H., Friedman O., Field A. (2015). Toddlers assert and acknowledge ownership rights. *Social Development*, 24, 341–356.
27. Neary K. R., Friedman O., Burnstein C. L. (2009). Preschoolers infer ownership from "control of permission. *Developmental Psychology*, 45, 873–876.
28. Snare F. (1972). The concept of property. *American Philosophical Quarterly*, 9, 200–206.
29. Warnke Kaja, Borja Martinovi, Nimrod Rosler. (2023) Territorial ownership perceptions and reconciliation in the Israeli–Palestinian conflict: A person-centred approach. *European Journal of Social Psychology*. 8, 199. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2993>
30. Albertazzi, D., & McDonnell, D. (2007). *Twenty-first century populism: The spectre of Western European democracy*. New York, NY: Springer.
31. Føllesdal, A. (1998). Survey article: Subsidiarity. *Journal of Political Philosophy*, 6, 190–218.
32. Brown, G., Lawrence, T. B., & Robinson, S. L. (2005). Territoriality in organizations. *The Academy of Management Review*, 30, 577–594.
33. Andreouli, E., & Nicholson, C. (2018). Brexit and everyday politics: An analysis of focus-group data on the EU referendum. *Political Psychology*, 39, 1323–1338.
34. Goodwin, M., & Milazzo, C. (2017). Taking back control? Investigating the role of immigration in the 2016 vote for Brexit. *The British Journal of Politics and International Relations*, 19, 450–464.
35. Wagner, U., Becker, J. C., Christ, O., Pettigrew, T. F., & Schmidt, P. (2010). A longitudinal test of the relation between German nationalism, patriotism, and outgroup derogation. *European Sociological Review*, 28, 319–332.
36. Steenbergen, M. R. (2010). The new political psychology of voting. In T. Faas K. Arzheimer & S. Roßteutscher (Eds.), *Information–Wahrnehmung–Emotion* (pp. 13–31). Wiesbaden, Germany: Springer.

Batrymenko O., Tkach O. Collective psychological involvement as a strategy of bureaucracy in interaction with civil society in the formation of national identity

In our opinion, systematic attention to issues of collective psychological involvement is important and promising. It can contribute to political, socio-psychological thinking and research, and can enhance the field's contribution to the understanding of intergroup political tensions and conflicts in different contexts and settings around the world. This is done in interdisciplinary studies, more often in social and political psychology. The psychological and philosophical essence of the phenomenon of human identity is analyzed. The importance of identity as a personal formation that allows a person to form himself in all the wealth of relations with the surrounding world and to determine a system of values, ideals, life plans and landmarks is determined. The purpose of the article is the study of collective psychological ownership as a strategy of the bureaucracy in interaction with civil society in the formation of national identity. It is substantiated that there is a connection between collective psychological involvement and the level of civic identity formation, since the feeling of collective psychological involvement can contribute to international tension and strengthening of foreign policy orientations. This is relevant in those countries in which citizens feel threatened by the territory, demonstrate the level of actualization of collective ownership of the country, protect national identity, language, and traditions. National and civil identities determine the recognition of one's belonging to a political nation, state. It has been proven that the phenomenon of collective psychological involvement determines the attitude towards one's own country as a factor of intragroup cohesion, unity, strengthening in inter-ethnic confrontation, a sense of security regarding the integrity of the country is formed through the formed civic identity, which is formed more slowly than the national one. It was found that the analysis of the level of collective psychological involvement should be carried out within the territorial community, country, supranational political association. Political leaders can use the theory to their advantage through narratives, symbols, political language as tools of manipulation.

Keywords: *politics, psychological ownership, national identity, civic identity, motives of politics, conflict resolution methods, transnational threats, collective sense of belonging, propaganda, international conflict, violence, democracy*